

Παναγία Σουμελά, Μάνα και Προστάτης του Ελληνισμού

19 Μαΐου ...ημέρα μνήμης

Στο πανέμορφο βουνό της Μακεδονίας Βέρμιο, στη καταπράσινη πλαγιά της Καστανιάς στη Βέροια, ανακαλύπτεις με συγκίνηση, ύστερα από σύντομη τραχιά ανάβαση, το ιερό προσκύνημα της Παναγίας Σουμελά. Είναι το προσκύνημα που έστησε και ύψωσε εδώ η πονεμένη ψυχή των Ελλήνων του Πόντου, για να τους θυμίζει το πάνσεπτο προσκύνημά τους στην πατρία γη, κοντά στην Τραπεζούντα του Πόντου. Πώς μπορούσαν να ζουν πρόσφυγες – ακόμα και στη Μάνα Ελλάδα – χωρίς την παρηγοριά τους, χωρίς την χαρά τους, τη δόξα τους και στο στήριγμά τους, την Παναγιά «τους»;

Νωρίς – νωρίς χτίσθηκε το Μοναστήρι, εκείνο το πρώτο, στη γη του Πόντου (4^{ος} αι. μ.Χ. [άλλη εκδοχή το τοποθετεί στον 9^ο αι.]). Χτίσθηκε σε απότομο βουνό – το **Μελά** – στο Σπήλαιο μιας κατάφυτης απόκρημνης

βουνοκορφής, κοντά στον ποταμό Πυξίτη. Εκεί ζήτησε η Παναγία από τους Αθηναίους μοναχούς Βαρνάβα και Σωφρόνιο να βρουν την εικόνα της – έργο του Ευαγγελιστή Λουκά – φερμένη στα απρόσιτα εκείνα βουνά, με άγνωστο γι' αυτούς θαυμαστό τρόπο, από τη Βοιωτία κι εκεί να υψώσουν Ναό. Κι αυτοί βάδισαν μέρες και μέρες με δύσκολες και αντίξοες συνθήκες, σε άγνωστους γι' αυτούς μακρινούς τόπους, έχοντας για οδηγό τη θέληση της Μητέρας του Θεού. Όπου έφτασαν εκεί που Εκείνη θέλησε. Στου Μελά. Με ρίγη συγκινήσεως είδαν στο βάθος μιας σπηλιάς την αστραπόμορφη παρουσία της γνωστής τους Παναγίας της Αθηνιώτισσας. Τελείωσε πια η αναζήτηση. Εκεί ήθελε η Παναγία να μείνει. Τούτους τους τόπους να προστατεύσει και να μεγαλώνει. Η θαυμαστή ανάβλυση του αγιάσματος στον τόπο που ήταν η ιερή Εικόνα της, με τις ιαματικές μέχρι τώρα ιδιότητές του, ήταν βέβαιο σημάδι της παρουσίας της.

Κι άρχισε το μεγάλο έργο. Μικρή εκκλησία στην αρχή, να τοποθετηθεί η εικόνα, να προσκυνείται. Κι ύστερα πήρε να υψώνεται το Σπίτι της Παναγίας. Ήταν τότε τα χρόνια της ακμής της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κι έργα σαν και αυτό είχαν πολλούς χορηγούς κι επισήμους. Έτσι το Μοναστήρι μεγάλωσε κι η πνευματική ακτινοβολία του απλώθηκε. Και σιγά – σιγά έγινε το κέντρο του Χριστιανικού Πόντου. Όχι μόνο της Τραπεζούντας, αλλά και όλων των γύρω ελληνικών πόλεων. Πόλος έλξης η γλυκιά Παναγιά, που ένωνε με την κοινή πίστη όλους τους Έλληνες του Πόντου. Λαξεμένο το καθολικό της Μονής όλο μέσα στο βράχο (με το ιερό μόνο έξω) και υψωμένο πάνω στο βράχο το τετραώροφο επιβλητικό, μεγαλόπρεπο Μοναστήρι. Το Μοναστήρι της Παναγίας στο όρος Μελά, της **Παναγίας Σουμελά** [εις του Μελά – Στου Μελά – Σου Μελά (ποντιακά)], έγινε σύντομα σύμβολο του Χριστιανισμού και Ελληνισμού του Πόντου.

Γνώρισε δόξες, γνώρισε μεγαλόπρεπες βυζαντινές τελετές, ανακούφισε και ενίσχυσε ψυχές, σπουδαίο κέντρο παιδείας έγινε, ώσπου ήρθε η θύελλα. Μια θύελλα πρωτόγνωρη. Είχε κι άλλοτε αντιμετωπίσει καταστροφές. Μα αυτή... Είναι βλέπεις κάποιοι κατακτητές που δεν σέβονται ούτε ιερό ούτε άγιο κανένα. Βρισκόμαστε στην περίοδο **1908-1922**. Με τις πιο αποτρόπαιες μορφές βίας ξερίζωσαν οι Τούρκοι τον Ελληνισμό του Πόντου. Διωγμοί, σφαγές, φρίκη... Τον **Αύγουστο του 1923** διώχθηκαν κι οι μοναχοί του Μοναστηριού. Ύστερα αυτό παραδόθηκε στην ανελέητη καταστροφή...

Κι ήρθαν πρόσφυγες οι Έλληνες του Πόντου, κατατρεγμένοι και εξαθλιωμένοι, στην Ελλάδα την πληγωμένη. Μα η καρδιά τους ήταν εκεί. Είχαν αφήσει πίσω την Παναγία τους. Πώς θα ζούσαν χωρίς Αυτήν;

Αλλά κι Εκείνη τους συμπαραστεκόταν, ζούσε τον πόνο τους, ένοιωθε τη λαχτάρα τους. Γιατί, πώς έγινε και δέχθηκαν οι τουρκικές αρχές το **1931** με ειδική άδεια να επανέλθει στο κατακαμένο Μοναστήρι ο πρόσφυγας ιερομόναχος της Μονής Σουμελά Αμβρόσιος... Έφθασε. Και με δακρυσμένα μάτια και την καρδιά να χτυπά γοργά κατευθύνθηκε στο μέρος που μόνο εκείνος γνώριζε. Στην κρύπτη, κάτω από το έδαφος, στο μικρό εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας, ένα χιλιόμετρο πιο πέρα από το Μοναστήρι. Είχαν φυλάξει με πόνο ψυχής εκεί, μόλις άρχισαν οι διωγμοί και οι σφαγές των Ελλήνων του Πόντου, τα άγια κειμήλια της Μονής, ανάμεσά τους και την σεπτή εικόνα της Παναγίας. Με ανείπωτη συγκίνηση για το θησαυρό που κρατούσε γύρισε στην Ελλάδα. Η ιερή εικόνα ασφαλίστηκε τότε στο Βυζαντινό Μουσείο. Και παρέμεινε εκεί μέχρι το **1951**.

Οι Έλληνες του Πόντου, οι πρόσφυγες, ανακουφίστηκαν. Μα δεν ησύχασαν. Έπρεπε να φτιάξουν το νέο Σπίτι της Παναγίας, αντάξιο στη μεγαλοσύνη της, την αγάπη και την προστασία της. Έτρεξαν, έψαξαν, αναζήτησαν τόπο που να τους θυμίζει, έστω λίγο, τους ευλογημένους τόπους του Πόντου, τους απόκρημνους, τους επιβλητικούς, αυτούς που είχε διαλέξει για να δοξάσει η ίδια η Παναγία. Τέλος το κατόρθωσαν. Σε μια πλαγιά του

Βερμίου, εκεί ταίριαζε να στήσουν το νέο προσκύνημα. Εμπνευστής και πρωτεργάτης σε όλη αυτή την ιερή προσπάθεια ο εκ Πόντου γιατρός Φίλων Κτενίδης. Έχοντας ο ίδιος προσωπική εμπειρία της προστασίας της Παναγίας Σουμελά και διαπνεόμενος από της φυλής τα άγια ιδανικά, με ακατάβλητη τη δύναμη της ψυχής ξεκίνησε το μεγάλο έργο. Κοντά του γρήγορα βρέθηκαν και άλλοι που τους ένωνε ο κοινός πόνος και πόθος.

Στις **12 Αυγούστου 1951** με λαμπρές γιορτές – «τιμές Βασιλίσσης» – μεταφέρθηκε η εικόνα της Παναγίας για την τελετή της θεμελιώσεως του Ναού του μελλοντικού προσκυνήματος της Παναγίας Σουμελά, στην Καστανιά Βέροιας. Το έστησε και τούτο το προσκύνημα η πατροπαράδοτη βαθιά ευλάβεια του Ελληνισμού του Πόντου. Πλήθη κόσμου συγκεντρώνονται από τότε στην ιερή μνήμη της Κοιμήσεως της θεοτόκου, 15 Αυγούστου. Έλληνες από όλα τα μέρη, κυρίως όμως Έλληνες του Πόντου εντός και εκτός Ελλάδας. Συγκεντρώνονται να θυμηθούν τα παλιά. Να γνωρίσουν οι νεότερες γενιές την ιστορία τους. Να αισθανθούν τη βαθύτερη σχέση των Πατέρων τους με την Πίστη, με την Εκκλησία, που με τους άξιους εκπροσώπους της συμπαραστεκόταν σ' όλους τους πόνους και τις δοκιμασίες τους.

Πήγαινε και συ να προσκυνήσεις στην Παναγία Σουμελά. Έναν άλλο αέρα θα αναπνεύσεις. Κάτι ιδιαίτερο θα αισθανθείς. Ο πόνος του Πόντου που θα σε εγγίσει είναι πόνος για όλο τον Ελληνισμό. Και η Παναγία Σουμελά είναι για όλο τον Ελληνισμό Μάνα και Προστάτης.

ΠΗΓΗ : [ΧΦΔ](#)